

УДК 378.147.091.33-027.22:373.3.011.3-051]:811'243

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.12>**Тетяна ОЛИНЕЦЬ**

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик початкової освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна, 32300

ORCID: 0000-0001-8554-6894

Бібліографічний опис статті: Олинець, Т. (2025). Розвиток іншомовного писемного мовлення здобувачів вищої освіти спеціальності Початкова освіта засобами комунікативних вправ. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 84–89, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.12>

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПОЧАТКОВА ОСВІТА ЗАСОБАМИ КОМУНІКАТИВНИХ ВПРАВ

У статті висвітлено проблему оволодіння іншомовним писемним мовленням здобувачами вищої освіти спеціальності «Початкова освіта», що має специфіку, зумовлену загальнодидактичними та професійно-орієнтованими чинниками. Визначено, що відповідно до програмних вимог випускник немовного закладу вищої освіти має володіти іншомовним писемним мовленням на рівні B1-B2. Такий рівень, згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, передбачає сформованість умінь створювати чіткі, логічно послідовні тексти різних жанрів і стилів.

Схарактеризовано термін «письмо» у вузькому значенні і це означає техніку використання графічної та орфографічної систем даної мови, а також термін «письмо» в широкому значенні, тобто писемне мовлення – вміння викладати думки у письмовій формі. Окреслено три етапи у навчанні письма: оволодіння графікою/орфографією із залученням матеріалу, опрацьованого усно; засвоєння структурних моделей речень, властивих усній та письмовій формам спілкування, комбінування їх у мовленні; оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування.

Зазначається, що дослідження зосереджено на третьому етапі навчання письма – формуванні навичок викладу власних думок через комунікативні письмові вправи в реальних або наближених до реальних ситуаціях. Серед комунікативних письмових вправ можна назвати жанри писемного спілкування як написання листів, короткої автобіографії із супровідним листом, заповнення офіційних форм, а також написання записок, творів-описів, розповідей, роздумів, есе.

З'ясовано, що у навчанні написання листів (неофіційних та офіційних) можна виділити три етапи: етап ознайомлення із текстом-зразком листа відповідного виду та стандартами його побудови; етап формування вмінь побудови тексту листа; етап розвитку вмінь написання тексту листа.

Виокремлено базові принципи оцінювання письмової роботи: відповідність завданню, цілісність тексту, узгодженість, граматична правильність, лексичне розмаїття та відповідність стилю жанру.

Представлено зразок комунікативної вправи – лист до редактора (висловлення власної думки щодо проблеми) – для розвитку писемного мовлення рівня B1 професійного спрямування для здобувачів вищої освіти спеціальності Початкова освіта.

Ключові слова: іноземна мова, письмо, писемне мовлення, комунікативні вправи, професійне спрямування, здобувачі вищої освіти.

Tetiana OLYNETS

Candidate of Pedagogic Sciences, Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods of Primary Education, Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, Ohienko str., 61, Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine, 32300

ORCID: 0000-0001-8554-6894

To cite this article: Olynets, T. (2025). Rozvytok inshomovnoho pysemnogo movlennia здобувачів вищої освіти спеціальності Початкова освіта засобами комунікативних вправ [Development of foreign language writing skills of higher education students majoring in Primary education through communicative exercises]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 4, 84–89, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.12>

DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE WRITING SKILLS OF HIGHER EDUCATION STUDENTS MAJORING IN PRIMARY EDUCATION THROUGH COMMUNICATIVE EXERCISES

The article addresses the issue of mastering foreign language writing skills by higher education students specializing in Primary education, which has specific characteristics determined by general didactic and professionally oriented factors. It has been established that, according to curriculum requirements, a graduate of a non-language higher education institution should possess foreign language writing skills at the B1-B2 level. According to the Common European Framework of Reference for Languages, this level implies the ability to produce clear, logically structured texts of various genres and styles.

The term «writing» is characterized in its narrow sense as the technique of using the graphic and orthographic system of a given language, and in its broad sense as written language – the ability to express thoughts in written form. Three stages in writing instruction are outlined: mastering graphics and orthography using orally practiced material; acquiring structural sentence patterns characteristic of both oral and written communication and combining them in speech; and mastering written language as a means of communication.

It is noted that the research focuses on the third stage of writing instruction – the development of skills for expressing personal ideas through communicative writing exercises in real or simulated real-life contexts. Among communicative writing exercises are genres of written communication such as letter writing, short autobiographies with cover letters, filling out official forms, as well as writing notes, descriptive essays, narratives, reflections, and essays.

It has been determined that teaching letter writing (both informal and formal) can be divided into three stages: the stage of familiarization with a model letter and its structural conventions; the stage of developing skills in structuring a letter; and the stage of enhancing letter writing skills.

The core principles for assessing written work have been identified: task achievement, text coherence, cohesion, grammatical accuracy, lexical variety, and genre-appropriate style.

A sample communicative task – a letter to the editor expressing a personal opinion on an issue – is presented to develop B1-level professionally oriented writing skills of higher education students majoring in Primary education.

Key words: foreign language, writing, written communication, communicative exercises, professional orientation, higher education students.

Актуальність проблеми. Упродовж останніх десятиліть спостерігається помітне зростання кількості осіб, зацікавлених у вивченні іноземних мов. Серед них особливої популярності набуває англійська мова, володіння якою відкриває широкі перспективи для професійного зростання як в Україні, так і за її межами. Сучасне реформування системи вищої освіти в Україні передбачає формування конкурентоспроможного фахівця, однією з ключових компетентностей якого є високий рівень володіння іноземною (зокрема англійською) мовою.

У науковому колі триває постійний пошук шляхів удосконалення та модернізації системи навчання англійської мови студентів, які навчаються у закладах вищої освіти України. Серед

усіх аспектів іншомовної підготовки важливе місце займає формування вмінь англomовного письма (Fodor, Hnatyk, Lizak, 2023, p. 140).

Навчання іншомовному письму здобувачів вищої освіти спеціальності «Початкова освіта» має низку специфічних особливостей, зумовлених як загальнодидактичними, так і професійно-орієнтованими чинниками. З одного боку, воно передбачає формування іншомовної письмової компетентності як невід’ємної складової іншомовної комунікативної компетентності; з іншого – акцентує увагу на підготовці майбутніх учителів до фахової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед закордонних дослідників, які опікуються проблемою розвитку навичок письма англій-

ською мовою, варто згадати роботи Д. Байрна, К. Джилл, Б. Дреєра, Б. Кролл, С. Сонсбьюрі, С. Сьомен, К. Хайленда, Т. Хедч та інших. Серед вітчизняних вчених, які вивчають питання формування письмових навичок у вивченні іноземних мов, на нашу думку, уваги заслуговують дослідження О. Бігич, Н. Бориско, С. Ніколаєвої, Л. Панової, М. Скуратівської, А. Соломахи, В. Філатової, І. Холод та інших. Однак попри достатню кількість досліджень, присвячених вивченню різних аспектів розвитку навичок письма в процесі вивчення іноземної мови, це питання потребує подальшого дослідження (Modestova, Krsek, 2021, p. 155).

Метою дослідження є представити комунікативні вправи як ефективний засіб розвитку іншомовного писемного мовлення студентів спеціальності Початкова освіта.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійно-орієнтоване навчання передбачає професійну спрямованість змісту як навчальних матеріалів, так і безпосередньо навчальної діяльності, формує професійні вміння. Сьогодні випускнику закладу вищої освіти доводиться використовувати іноземну мову в різних сферах спілкування (участь у наукових конференціях, спілкування з представниками іноземних закладів вищої освіти та іншомовними фахівцями, написання листів і запитів на іноземних мовах тощо). Таким чином, вміння читати і перекладати тексти за фахом вже не може вважатися достатнім. Відповідно, зміст навчання іноземної мови має бути в однаковій мірі комунікативно і професійно спрямованим. Необхідно чітко визначати цілі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей (Korzh, Zakharzhevskaya, 2021, p. 207).

Професійна спрямованість навчання вимагає інтеграції іноземної мови з профільними дисциплінами, ретельного відбору змісту навчальних матеріалів. Викладач повинен усвідомлювати необхідність постійної актуалізації навчально-методичних матеріалів, які він застосовує в процесі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. Матеріали повинні містити останні досягнення в професійній сфері за фахом, інформацію про наукові відкриття, нові наукові віяння, сприяти професійному зростанню та розвитку студентів. Одним з основних завдань професійно спрямованого навчання іноземної мови студентів

немовних спеціальностей є розвиток комунікативних умінь, які включають в себе говоріння, аудіювання, читання та переклад, письмо (Korzh, Zakharzhevskaya, 2021, p. 207).

Серед усього розмаїття аспектів навчання важливим напрямком роботи з іноземної мови, на нашу думку, є розвиток навичок письма тому, що письмо як один із видів мовленнєвої діяльності передбачає написання робіт різного характеру. У ході письма формуються навички з орфографії, пунктуації. Усі ці види мовленнєвої діяльності рівноцінні та важливі. Відповідно до програмних вимог випускник немовного закладу вищої освіти має володіти іншомовним писемним мовленням на рівні В1-В2. Такий рівень, згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, передбачає сформованість умінь створювати чіткі, логічно послідовні тексти різних жанрів і стилів (листи, доповіді, статті, резюме, есе тощо) за допомогою ефективної логічної структури (Stetsenko, 2016, p. 123).

Модестова Т. В. виокремлює «базові принципи оцінювання письмової роботи:

1. Відповідність роботи запропонованому завданню.
2. Цілісність – тобто, рівень вправності у використанні лінгвістичних прийомів з метою логічного об'єднання речень, зокрема, з використанням сполучників, референтних слів і підстановки. Також цей критерій охоплює такі лексичні прийоми як повторення слів, сталі словосполучення та лексичні групи.
3. Узгодженість, яка в мовознавчому контексті насамперед розуміється як загальне враження від твору – наскільки він є зрозумілим і логічно викладеним з точки зору організації змісту.
4. Вправність використання граматики: морфології, синтаксису та словотворення.
5. Рівень і різноманітність лексичного наповнення.
6. Стилїстика твору, яка передбачає як відповідність літературного жанру, так і рівень дотримання формальності розповіді відповідно до запропонованої ситуації» (Modestova, Krsek, 2021, p. 156).

У своєму підході «Вільного письма» Д. Берн стверджує, що «багато студентів пишуть погано, бо не пишуть достатньо» (Potapova, Orlov, 2024, p. 149). Ця теза особливо актуальна у кон-

тексті вивчення іноземної мови, де письмове мовлення часто залишається на периферії навчального процесу. Недостатня кількість практики письма іноземною мовою призводить до невпевненості, труднощів у структуризації думок і обмеженого словникового запасу. Регулярне вправлення з письма створює умови для поступового засвоєння лексико-граматичних структур, активного використання мовних одиниць у контексті, а також формує навички критичного мислення і самовираження іноземною мовою.

З метою ефективного подолання труднощів навчання писемного мовлення рекомендується зосередити увагу на поясненні особливостей загальної структури англомовного есе та на відмінностях структури параграфів, які мають різні завдання; на поясненні логіки побудови аргументації в англомовному творі загалом та в межах кожного з параграфів; на відпрацюванні навичок студентів розвивати власну думку, зокрема й шляхом організації відповідної практики брейнстормінгу у класі впродовж достатнього проміжку часу (у формі групової або парної роботи); вважаємо важливим додати до представленого переліку труднощі, пов'язані з розпізнаванням і корегуванням власних помилок студентами (Modestova, Krsek, 2021, p. 156).

В методичній літературі вживається термін «письмо» у вузькому значенні і це означає техніку використання графічної та орфографічної систем даної мови, а також термін «письмо» в широкому значенні, тобто писемне мовлення – вміння викладати думки у письмовій формі.

Розподіл в сучасній методичній літературі письма і писемного мовлення пов'язаний з особливостями механізмів, що мають у своєму складі дві ланки: складання слів із літер і складання писемних висловлювань із слів і словосполучень. В основі першого лежить володіння графікою та орфографією, доведених до рівня навички. Основою другого є мовленнєве вміння – вираження думки за допомогою мовного коду (Nikolaieva, 2002, p. 210).

У навчанні письма дослідники виділяють три етапи:

1. оволодіння графікою/орфографією із залученням матеріалу, опрацьованого усно;
2. засвоєння структурних моделей речень, власних усних та письмових форм спілкування, комбінування їх у мовленні;
3. оволодіння писемним мовленням як засобом спілкування.

Для кожного з етапів характерні різні типи і види вправ (Nikolaieva, 2002, p. 215).

У фокусі нашого дослідження третій етап у навчанні письма і писемного мовлення – формування дій, що забезпечують виклад власних думок у письмовій формі, а саме комунікативні письмові вправи. На цьому етапі важливо не лише опанувати мовні засоби, а й навчитися використовувати їх для вираження індивідуального змісту в реальних або наближених до реальних комунікативних ситуаціях. Для здобувачів вищої освіти спеціальності Початкова освіта розвиток іншомовного писемного мовлення має свою специфіку, адже майбутні вчителі не тільки засвоюють іноземну мову для власного користування, а й професійного.

Серед комунікативних письмових вправ можна назвати передусім такі жанри писемного спілкування як написання листів, короткої автобіографії із супровідним листом, заповнення офіційних форм, а також написання записок, творів-описів, розповідей, роздумів, есе (Nikolaieva, 2002, p. 216).

У навчанні написання листів – неофіційних та офіційних – можна виділити три етапи:

1. етап ознайомлення із текстом-зразком листа відповідного виду (лист-подяка, лист-вибачення тощо) та стандартами його побудови;
2. етап формування вмінь побудови тексту листа;
3. етап розвитку вмінь написання тексту листа.

На першому етапі учні ознайомлюються із зразком тексту листа і аналізують особливості його побудови; на другому – сприймають і репродукують текст-зразок, використовуючи допоміжну інформацію щодо його логічного плану, мовленнєвих зразків та засобів міжфразового зв'язку; на третьому – самостійно створюють текст листа (Nikolaieva, 2002, p. 218).

Розглянемо зразок комунікативної вправи – лист до редактора (висловлення власної думки щодо проблеми) – для розвитку писемного мовлення рівня B1 професійного спрямування для здобувачів вищої освіти спеціальності Початкова освіта.

A letter (to the editor) expressing an opinion

A. Discuss.

Have you ever read a letter to the editor of a newspaper or magazine?

Why do people usually write these letters?

B. Read the extract from a local newspaper article.

Do you agree with the writer or not?

Hamilton Chronicle

No agreement on use of funds

The question of what to do with funds allocated to Oaklands School seemed to divide teachers and parents alike at the PTA meeting on Friday. Some were pushing to hire a Health and Diet Counsellor, while others considered that the school was in more need of a Recreational Facilities Counsellor. After heated arguments over who would be more beneficial for the primary schoolchildren, the school board has not reached a decision yet.

C. Read the letter again and answer the following questions. In which paragraph does the writer:

- express an argument and give examples to make a point?
- refer to another point of view in order to emphasise her opinion?
- explain the consequences of a situation?
- explain why she is writing?

Dear Sir/Madam,

I am writing in response to your article on the issue of what to do with the funds allocated to Oaklands School. I would like to voice my opinion, which I am sure many parents share.

I personally believe a Health and Diet Counsellor is much needed. With so many primary schoolchildren involved in sport activities, a dietician would be able to offer pupils individual advice on performance-enhancing diets, for instance.

Moreover, poor dietary choices can lead to serious health issues, including obesity and cardiovascular diseases, as well as deficiencies in vital vitamins and minerals that weaken the immune system, cause fatigue, difficulty in focusing, and, as a result, bad school performance. Wouldn't a Health and Diet Counsellor be able to help prevent problems like that?

To sum up, although a Recreational Facilities Counsellor would also be beneficial, our current teachers and Parent Committee are able to offer advice on that subject. Consequently, it seems more logical to opt for a Health and Diet Counsellor.

Yours faithfully, Lucy Walters

Write a letter to the editor of the local newspaper, using some of your ideas from activity B. (140–190 words)

Plan

When writing a letter (to the editor of a newspaper or magazine) expressing your opinion, follow the plan below.

Greeting

Use a formal greeting.

Dear Sir/Madam,

Dear Editor,

Opening paragraph

Say why you are writing the letter.

Refer to specific points of the article you are responding to (topic, title).

Main part (2 paragraphs)

Focus on one or two aspects of the issue/problem.

Give your opinion and provide justification and examples.

Make any relevant suggestions.

Closing paragraph

Summarise your points and end your letter politely.

Signing off

Use an appropriate signature ending.

Yours truly,

Yours sincerely,

Sign underneath and print your full name below your signature (Mitchel, 2023, pp. 64–65).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, навчання іншомовному письму здобувачів вищої освіти спеціальності «Початкова освіта» має виразну професійну спрямованість та специфічні дидактичні особливості, зумовлені потребою поєднання загальноосвітніх і фахових компонентів. Комунікативні вправи з розвитку писемного мовлення охоплюють жанри, що мають прикладне значення у професійній діяльності та сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у дослідженні ефективності різних типів комунікативних вправ для формування академічного письма англійською мовою у здобувачів вищої освіти спеціальності Початкова освіта.

ЛІТЕРАТУРА:

- Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Рада з питань співпраці в галузі культури. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (Дата звернення: 05.09.2025)
- Корж О. Ю., Захаржевська А. А. Особливості навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів немовних спеціальностей. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. №7 (345). С. 206–215.
- Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : 2002. 328 с.

4. Модестова Т. В., Крсек О. Є. Розвиток навичок письма у підготовці до іспитів з англійської мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32 (71). №1. Ч. 2. С. 155–159.
5. Потапова І. М., Орлов В. В. Практичні підходи до розвитку письмових навичок в навчанні іноземним мовам студентів гуманітарних спеціальностей. *Науково-практичний журнал «Закарпатські філологічні студії»*. 2024. Вип. 34. Т. 1. С. 147–151.
6. Стеценко О. Є. Актуальність розвитку навичок англійського академічного письма в процесі написання есе студентами немовних ВНЗ. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2016. Вип. 26. С. 122–128.
7. Фодор К. Й., Гнатик К. Б., Лізак К. М. Розвиток навичок письма англійською мовою у студентів немовних спеціальностей. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 61. Т. 2. 2023. С. 139–142.
8. Mitchel H. Q., Malsogianni M. Full Blast. Student's book. Level B1. 2023. P. 64–65.

REFERENCES:

1. Zahalnoievropeiski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia; vykladannia, otsiniuvannia. Rada z pytan spivpratsi v haluzi kultury [Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment. Council for cultural cooperation]. URL: http://www.khotiv-nvk.edukit.kiev.ua/Files/downloads/zagalnoyevrop_rekom.pdf (Data zvernennia: 05.09.2025) (in Ukrainian)
2. Korzh O. Yu., Zakharzhevska A. A. (2021) Osoblyvosti navchannia inozemnoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv nemovnykh spetsialnostei [Peculiarities of professionally oriented foreign language teaching for non-linguistic major students]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*. №7 (345). S. 206–215. (in Ukrainian)
3. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u serednikh navchalnykh zakladakh [Methods of teaching foreign languages in secondary educational institutions]: Pidruchnyk. Vyd. 2-e, vypr. i pererob. / Kol. avtoriv pid kerivn. S. Yu. Nikolaievoi. Kyiv : 2002. 328 s. (in Ukrainian)
4. Modestova T. V., Krssek O. Ye. (2021) Rozvytok navychok pysma u pidhotovtsi do ispytiv z anhliiskoi movy [Development of writing skills in preparation for English language exams]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka. T. 32 (71). №1. Ch. 2. S. 155–159. (in Ukrainian)
5. Potapova I. M., Orlov V. V. (2024) Praktychni pidkhody do rozvytku pysmovykh navychok v navchanni inozemnym movam studentiv humanitarnykh spetsialnostei [Practical approaches to developing writing skills in foreign language teaching for humanities students]. *Naukovo-praktychnyi zhurnal «Zakarpatski filolohichni studii»*. Vyp. 34. T. 1. S. 147–151. (in Ukrainian)
6. Stetsenko O. Ye. (2016) Aktualnist rozvytku navychok anhlo-movnoho akademichnoho pysma v protsesi napysannia esse studentamy nemovnykh VNZ [The relevance of developing English academic writing skills in the process of essay writing by students of non-linguistic HEI]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova*. Serii: 16 : Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky. Vyp. 26. S. 122–128. (in Ukrainian)
7. Fodor K. Y., Hnatyk K. B., Lizak K. M. (2023) Rozvytok navychok pysma anhliiskoiu movoiu u studentiv nemovnykh spetsialnostei [Development of English writing skills of non-linguistic major students]. *Innovatsiina pedahohika*. Vyp. 61. T. 2. S. 139–142. (in Ukrainian)
8. Mitchel H. Q., Malsogianni M. (2023) Full Blast. Student's book. Level B1. P. 64–65. (in English)

Дата першого надходження рукопису до видання: 18.08.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 16.09.2025
 Дата публікації: 03.11.2025